

JÓZEFA KRÓLCZYK-BREMER

Uniwersytet w Oslo

PRZEGLĄD NORWESKICH PRZEKŁADÓW LITERATURY POLSKIEJ OD 1826 DO 2008 ROKU

NORWEGIA JEST KRAJEM O NIESPEŁNIAJĄCEJ PIĘCIOMILIONOWEJ LUDNOŚCI, Z NADZIEJĄ zawiłą sytuacją językową. Językiem oficjalnym Norwegii jest język norweski, należący do grupy języków północnogermańskich blisko spokrewnionych i wzajemnie zrozumiałych z duńskim i szwedzkim. Bokmål i nynorsk – to dwa oficjalne warianty norweskiego języka pisanego, z kolei wariantem trzecim, nieoficjalnym, jest riksmål. Bokmål¹ rozwinął się z duńskiego języka pisanego i dialektu charakterystycznego dla południowo-wschodniej części Norwegii, współcześnie posługuje się nim ok. 85% Norwegów.

Nynorsk² został stworzony w XIX wieku na podstawie porównań dialektów zachodnionorweskich przez jednego człowieka o nazwisku Ivar Aasen³. Użytkowników nynorsk szacuje się na 10% do 15% i zamieszkują oni głównie zachodnią i południową Norwegię. Obydwa warianty językowe zbliżyły się do siebie w procesie użytkowania i poprzez liczne radykalne reformy pisowni. Bokmål i nynorsk są formalnie od 1885 roku równouprawnione, wprowadzone do szkół i urzędów państwowych, jednakże bokmål dominuje ilościowo, gdyż jego użytkownicy zamieszkują stolicę kraju i inne większe miasta⁴. W Norwegii panuje pełna swoboda wyboru w zakresie języka mówionego wynikająca ze statusu, jakim obdarzone są rodzime dialekty⁵.

---

¹ Bokmål dosłownie można przetłumaczyć jako „mowa książek, język książkowy”, jest też jedynym wariantem nauczanym jako język obcy.

² Nynorsk – zwany początkowo landmål, nowonorweski.

³ Ivar Aasen (1813–1896), poeta i językoznawca, autor gramatyki neonorweskiego i słownika.

⁴ <http://www.snl.no/Norge/språk>.

⁵ <http://www.snl.no/Norge/språk>.

WIEK XIX

Pierwszym i najstarszym zarejestrowanym w Norwegii tłumaczeniem z języka polskiego jest fragment powieści Ignacego Krasickiego *Pan Podstoli*, wydrukowany w 1826 roku w tygodniku literackim „Hermoder”⁶.

Sześć lat później, w 1832 roku, gdy norweska opinia publiczna z sympatią interesowała się powstaniem listopadowym, miesięcznik „Almindelig norsk Maanedsskrift” opublikował, tłumaczony przez Henrika Wergelanda, norweskiego poetę i dramaturga, *Mazurek Dąbrowskiego*⁷.

W 1843 roku Wergeland przełożył również poemat poetycki *Farys* Adama Mickiewicza, który został wydrukowany w tym samym roku w „Skilling Magasine”. Oprócz pojedynczych wierszy przetłumaczonych na norweski przez Martina Naga w latach pięćdziesiątych⁸, *Farys* jest jedynym okazańszym dziełem Mickiewicza tłumaczonym na język norweski.

W drodze Stanisława Przybyszewskiego była pierwszą polską powieścią wydaną w języku norweskim. Została wydrukowana w Christianii w 1895 r., przetłumaczona z oryginału w języku niemieckim przez żonę Przybyszewskiego – Dagny Juel. Mimo bliskich powiązań Przybyszewskiego z norweskim światem artystycznym *W drodze* pozostało jego jedynym utworem przełożonym na norweski⁹.

WIEK XX

Popularność Henryka Sienkiewicza była niepodważalna, jego nazwisko nabierało coraz większego znaczenia zarówno w Norwegii, jak i w całej Europie. Spośród 47 zarejestrowanych obszernych i mniejszych pozycji przetłumaczonych w latach 1899–1919 aż 37 jest autorstwa Sienkiewicza. *Quo vadis* było zdecydowanie największym norweskim sukcesem wydawniczym i jest wznawiane w kolejnych wydaniach. Przetłumaczone zostały również powieści historyczne *Ogniem i mieczem*, *Potop*, *Pan Wołodyjowski* i *Krzyżacy* oraz takie powieści współczesne, jak *Rodzina Połanieckich* czy *Bez dogmatu*¹⁰. Czasopisma i dzienniki drukowały również wiele opowiadań i reportaży Sienkiewicza, np. *Walka*

⁶ Periodyk ukazywał się w Christianii (jest to nazwa Oslo w latach 1624–1924).

⁷ Zob. O.M. Selberg, *Polsk litteratur i norsk oversettelse, 1826–1989: en bibliografi* [Literatura polska w przekładach norweskich 1826–1989], w: *Meddelelser*, Oslo, Universitetet i Oslo, Slavisk-baltisk avdeling, 1991, s. 11.

⁸ Np. *Nad wodą wielką i czystą (Vannet det store og blanke)*, *Sonety krymskie: Stepy Akermanskie (Sydrussisk steppe)* i inne wydane w 1956 r.

⁹ Zob. O.M. Selberg, *Polsk...*, s. 11.

¹⁰ Tamże.

byków w Hiszpanii w 1907 roku w „Folkebladet”, *Za chlebem*, *Latarnik* w 1954 roku¹¹, a niektóre z nich wydane zostały też w formie książkowej¹².

1920–1940

Lata międzywojenne są dosyć ubogie w przekłady z języka polskiego na norweski. W latach 1920–1940 wydano jedynie pięć książek, z których trzy były wznowieniami *Quo vadis*. Pozostałe dwie to powieści, które w owym czasie odniosły pewien sukces międzynarodowy i doczekały się tłumaczeń na wiele języków. Były to: Ferdynanda Goetla *Z dnia na dzień* i Sergiusza Piaseckiego *Kochanek Wielkiej Niedźwiedzicy*. Nagroda Nobla dla Władysława Reymonta w 1924 r. przeszła w norweskim świecie wydawniczym zupełnie bez echa¹³.

1945–1960

Pierwsze powojenne dziesięciolecie mija pod znakiem Henryka Sienkiewicza. Siedem spośród szesnastu tytułów pochodzących z tego okresu jest jego autorstwa. Wraz ze wznowieniem *Trylogii* przez wydawnictwo Aschehousg pojawiło się interesujące zjawisko o zasadniczym znaczeniu. Tłumaczenie, które przede wszystkim było znacznie skróconą wersją oryginału, stanowiło jednocześnie jego opracowanie. Należy podkreślić, że wcześniejsze wydania historycznych powieści Sienkiewicza były częściowo okrojone. W tym jednakże wypadku w grę wchodziły dużo istotniejsze zmiany. Tekst uległ tak znacznym zmianom, że w rezultacie z oryginału pozostał właściwie tylko wyczerpujący opis przebiegu akcji, przypominający rodzaj powieści dla dorastającej młodzieży męskiej. *Potop* zredukowany został np. z ok. 1500 stron do 300. Jednocześnie nie umieszczono najmniejszej wzmianki o tym, iż mamy do czynienia z radykalną transformacją oryginału¹⁴. Na obronę tłumacza można powiedzieć, iż Sienkiewicz sam w wielu wypadkach wyrażał zgodę na dokonanie zmian i skrótów swoich powieści¹⁵.

LATA 60. I 70.

Lata 50. to czas, kiedy tłumaczone były prawie wyłącznie powieści i nowele. Sytuacja uległa zmianie na początku lat 60., kiedy krajobraz literacki urozmaiciła

---

¹¹ R. Røed, *Polen i norsk litteratur. Bibliografi [Polska w literaturze norweskiej. Bibliografia]*, Oslo, Universitetsforlaget, 1970, s. 34.

¹² *Ild og sverd (Ogniem i mieczem)*, autoryzowane tłumaczenie Marie Mathisen, wyd. w 1902 roku.

¹³ Zob. O.M. Selberg, *Polsk...*, s. 12.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże, s. 13.

wkraczająca weń na dobre liryka, zaś teatry i telewizja zaczęły wystawiać utwory dramatyczne. Sukces międzynarodowy filmu polskiego, który również przypadł na ten okres, wpłynął ewidentnie na przekład na język norweski w 1964 roku – cztery lata po wydaniu szwedzkim i trzy po wydaniu duńskim – zekranizowanej już powieści Jerzego Andrzejewskiego *Papiół i diament*¹⁶.

Wydawnictwo Det Norske Samlaget¹⁷ wydało w 1967 r. pierwszy w języku norweskim wybór liryki polskiej pt. *Den sjuande engelen. Polsk etterkrigslyrikk (Siódmy anioł. Polska liryka powojenna)*¹⁸. Czytelnikom norweskim została zaprezentowana twórczość takich poetów, jak: Stanisław Jerzy Lec, Tadeusz Różewicz, Zbigniew Herbert i Wisława Szymborska. Zwłaszcza aforyzmy Leca były szczególnie znane z tego zbioru i weszły do powszechnego obiegu.

Lata 70. to publikacja odrębnych zbiorów poezji Herberta i Różewicza¹⁹, które ukazały się w wydawnictwie Solum. W dziedzinie prozy to czas Stanisława Lema, który został skutecznie wylansowany w Norwegii. W 1972 roku czytelnik norweski otrzymał opowiadania z antologii *Na zachód od księżyca*²⁰, które zostały życzliwie przyjęte przez krytykę. Pozytywna recepcja opowiadań spowodowała bardzo szybkie wydanie najbardziej chyba znanej powieści Lema – *Solaris*. Po niej przyszedł *Katar* i liczne zbiory opowiadań²¹.

PRZEKŁADY BEZPOŚREDNIE AUTORSTWA OLE M. SELBERGA I JANA BRODALA

Lata 70. to także czas rozkwitu bezpośrednich przekładów literatury polskiej na język norweski. Wtedy to ukazała się w 1972 roku antologia nowel i opowiadań pt. *Polske noveller (Nowele polskie)* w doskonałym tłumaczeniu Ole Michaela Selberga. Antologia ta została wydana przez prestiżowe wydawnictwo H. Aschehoug Co. i jej autor, Ole M. Selberg, zaistniał jako wybitny tłumacz literatury polskiej. Dzięki niemu tacy autorzy, jak: Różewicz, Iwaszkiewicz, Brandys, Filipowicz, Głowacki, Andrzejewski zostali zaprezentowani norweskim czytelnikom. Dramaty Różewicza i Mrożka w tłumaczeniu O.M. Selberga były wystawiane z dużym sukcesem na deskach teatrów w Oslo (lub w teatrze radia i telewizji) przez trzy ostatnie dekady wieku XX.

Obok Selberga, pod koniec lat siedemdziesiątych, pojawia się Jan Brodal, nowy tłumacz poezji i prozy polskiej.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ Det Norske Samlaget jest wydawnictwem publikującym jedynie w nynorsk.

¹⁸ Autorami przekładu byli Arnljot Eggen (poeta) i Martin Nag (slawista).

¹⁹ Autorem przekładów w obu zbiorach był O.M. Selberg.

²⁰ Redakcja, wybór i przekład Tor Åge Brignsværd i Jon Bing.

²¹ O.M. Selberg, *Polsk...*, s. 13.

W 1982 roku została wydana polska poezja w zbiorze pt. *Tiden er kanpp. Du skal vitne (Brakujący czas. Będziesz świadkiem)*²². Autorami przekładów byli Ole Michael Selberg (redaktor zbioru) i Jan Brodal. Zaprezentowali czytelnikom norweskim wiersze Stanisława Grochowiaka, Stanisława J. Leca, Wisławy Szymborskiej, Leszka Szarugi, Ewy Lipskiej, Ryszarda Krynickiego i Adama Zagajewskiego.

Nagroda Nobla dla Czesława Miłosza w 1980 roku stworzyła norweskim czytelnikom szansę zapoznania się z czterema tytułami poety, który prawdopodobnie pozostałby dla nich równie daleki i nieznany, jak nieznany okazał się dla norweskich mediów w chwili ogłoszenia nominacji przez Akademię Szwedzką w listopadzie 1980 roku²³.

Pierwsza połowa lat 80. „należy” do Miłosza (z racji Nagrody Nobla). W świetnym, Selbegowskim przekładzie ukazała się *Dolina Issy*, poezje oraz *Zdobycie władzy* tłumaczone przez Ivara Lunde.

Wydany w 1985 roku *Utsikt over Krakow (Widok Krakowa)* – zbiór pięćdziesięciu wierszy Adama Zagajewskiego wzbudził zainteresowanie zarówno szatą graficzną, jak i tematyką.

Lata osiemdziesiąte zamyka wybór wierszy Karola Wojtyły pt. *Sangen om den skjulte Gud (Pieśń o Bogu ukrytym)* w przekładzie Jana Brodala i Rolfa Jacobsena²⁴.

OD 1990 DO 2007 ROKU

Lata 90. rozpoczynają się wydaniem zbioru opowiadań polskich pt. *Polen forteller (Polska opowiada)*. Autorem zbioru i przeważającej większości tłumaczeń jest Jan Brodal, który pracował nad antologią ponad 5 lat. Zbiór ten jest przekrojem polskiej prozy od Wacława Potockiego do Janusza Andermana²⁵.

²² Zob. J. Januszewska-Skreiberg, *Od Ibsena do Twardowskiego. Norwesko-polskie pejzaże kultu-
ralne*, Warszawa, Interlibro, 2001, s. 23.

²³ O.M. Selberg, *Polsk...*, s. 13.

²⁴ Jan Paweł II, *Sangen om den skjulte Gud*, przeł. R. Jacobsen i J. Brodal, Oslo, Solum, 1990.

²⁵ Zob. J. Januszewska-Skreiberg, *Od Ibsena...*, s. 53. Dla ilustracji zamieszczam spis twórców: Janusz Anderman, Jerzy Andrzejewski, Tadeusz Borowski, Kazimierz Brandys, Andrzej Brycht, Leopold Buczkowski, Andrzej Bursa, Michał Choromański, Bogdan Czeszko, Maria Dąbrowska, Adolf Dygasiński, Stanisław Dygat, Kornel Filipowicz, Witold Gombrowicz, Józef Hen, Marek Hlasko, Jarosław Iwaszkiewicz, Eugeniusz Kabac, Juliusz Kaden-Bandrowski, Maria Konopnicka, Monika Kotowska, Janusz Krasiński, Jerzy Krzysztoń, Jan Lemański, Adam Mickiewicz, Sławomir Mrożek, Zofia Nałkowska, Cyprian Kamil Norwid, Tadeusz Nowak, Marek Nowakowski, Władysław Orkan, Kazimierz Orłoś, Eliza Orzeszkowa, Jan Parandowski, Jan Potocki, Bolesław Prus, Ksawery Pruszyński, Stanisław Przybyszewski, Władysław Reymont, Tadeusz Różewicz, Adolf Rudnicki, Artur Sandauer, Bruno Schulz, Henryk Sienkiewicz, Juliusz Słowacki, Edward Stachura, Andrzej Strug, Julian Strykowski, Jerzy Szaniawski, Jan Józef Szczepański, Ewa Szelburg-Zarembina, Adam Szymański, Aleksander Świętochowski, Władysław Terlecki, Stefan Żeromski, Wojciech Żukrowski.

Podobnie jak zbiór nowel w tłumaczeniu Selberga wydany w 1972 r., tak i ten wybór Brodala wzbudził zainteresowanie krytyki i było to duże wydarzenie literackie. Peter Norman Waage – literacki ekspert gazety „Dagbladet” w recenzji wyboru Brodala pisze następująco:

Dzięki polskiej literaturze możemy bliżej poznać polską historię balansującą ciągle na krętkach, polską mentalność. Książka teraz wydana jest jakby autobiografią waszego kraju. U was przebiega właśnie ta granica między Wschodem a Zachodem, socrealizmem i absurdyzmem. I żadna inna książka nie mogłaby chyba lepiej pokazać waszego kraju w różnych aspektach. Dzięki literaturze właśnie i kulturze przetrwała wasza tożsamość narodowa²⁶.

Jan Brodal otrzymał w 1992 roku prestiżową nagrodę Riksmalprisen za najlepszy przekład roku, powieść Andrzeja Szczypiorskiego *Msza za miasto Arras*.

Wydany w niezwykle starannej szacie graficznej *Widok z ziarnkiem piasku* ukazał się na rynku dokładnie w dniu, kiedy Akademia Sztokholmska odczytała werdykt przyznający Szymborskiej Nagrodę²⁷. Wybór wierszy z lat 1962–1995 znakomicie przełożył Ole Michael Selberg. Wpływ twórczości Szymborskiej na swoje pisarstwo potwierdziła ceniona pisarka Bergljot Hobæk Haff²⁸, kiedy w 1998 wygłosiła mowę w podziękowaniu za prestiżową Nagrodę Kulturalną²⁹.

Przekłady utworów Huellego, Szczypiorskiego, Libery, Terakowskiej, Fink (autorstwa J. Brodala), Kapuścińskiego (Od *Cesarza* po *Podróże z Herodotem*), Szewca, Szymborskiej po Stasiukową *Duklę* (autorstwa O.M. Selberga) wydane zostały między latami 1990 a 2005 i ukazały się w prestiżowych wydawnictwach. Na norweski przetłumaczona została też przez Anne Walseng *Panna Nikt* Tomka Tryzny i *E.E.* Olgi Tokarczuk. Rok 2007 zamyka *Iwona, księżniczka Burgunda*, którą z językowym wyczuciem na nynorsk przełożył Knut Andreas Grimstad³⁰.

TŁUMACZENIA Z ORYGINAŁU I WTÓRNE

Z przeglądu starszych tłumaczeń literatury polskiej jasno wynika, że stanowią one poza nielicznymi wyjątkami tłumaczenia wtórne z niemieckiego lub innych pokrewnych języków. Także i w nowszym okresie tłumacze norwescy korzystali w szerokim zakresie z trzeciego języka. Zarówno Hłasko, jak i Tyrmand, którzy

---

Tłumacze: Erik Baugerod, Jan Brodal, Ande Goplen, Dagny Juell Przybyszewska, Ivar Lunde, Johnny Lyboek, Martin Nag, Ole Michael Selberg. Zob. także <http://pbl.ibl.poznan.pl>.

²⁶ Cyt. za: J. Januszewska-Skreiberg, *Od Ibsena...*, s. 47.

²⁷ Tamże, s. 48.

²⁸ Bergljot Hobæk Haff – ur. w 1925 roku.

²⁹ J. Januszewska-Skreiberg, *Od Ibsena...*, s. 51.

³⁰ Zestawienie literatury polskiej w przekładach norweskich od 1990 do 2007 roku mojego autorstwa zamieszczone zostało na końcu artykułu.

ukazali się w norweskiej wersji językowej w 1959 roku, zostali przetłumaczeni z języka niemieckiego³¹. Autorem norweskiego przekładu *Kosmosu* bezpośrednio z języka polskiego jest Martin Nag, ale wydane z kolei w 1967 roku *Ferdydurke i Pornografia* są przetłumaczone z wydania francuskiego. Stanisław Lem jest pisarzem tłumaczonym wyłącznie z niemieckiego, angielskiego i szwedzkiego. Od początku lat 70. ilość tłumaczeń wtórnych zmalała wyraźnie i ma to związek z pojawieniem się tłumaczy z prawdziwego zdarzenia.

Tłumaczenia na nynorsk stanowią 10%. Do tego dochodzą cztery wybory poezji tłumaczone na oba języki. Trzy z tekstów w nynorsk pochodzą z okresu przed pierwszą wojną światową: *Quo vadis* z 1902 i 1903 r. oraz *Ogniem i mieczem* z 1908 r. Wszystkie pozostałe pochodzą z roku 1966 lub późniejszego. Tak więc przez prawie dwa pokolenia nie dokonano tłumaczeń z języka polskiego na język nynorsk³².

POLSKIE INSPIRACJE W LITERATURZE NORWESKIEJ. WITOLD GOMBROWICZ

Minęło czterdzieści lat od ukazania się norweskiego wydania *Ferdydurke* (*Pornografię* opublikowano w 1966 roku, a *Kosmos* w 1967 roku) i prawie po tylu latach znakomity pisarz norweski Dag Solstad³³ w wywiadzie udzielonym „Dagbladet” w 2007 roku stwierdza, że:

Gombrowicz jest tym, który interesował mnie najbardziej i tym, od którego nauczyłem się najwięcej [...]. Gombrowicz pozostanie wielkim pisarzem w literaturze dwudziestego wieku³⁴.

Minęło też czterdzieści lat od czasu, kiedy Dag Solstad wydał swą pierwszą powieść *Irr!Grønt!* (*Brr!Zielone!*), w której wyraźnie nawiązuje do Gombrowicza. Główny bohater powieści stanowi *pendant* Józia, zaś punktem kulminacyjnym akcji jest pojedynek grymasów, masek pomiędzy Benedikte (wariant gombrowiczowskiej nowoczesnej uczennicy) i jej przyjaciółką, którą Brevik uczynił swym pomocnikiem i sprzymierzeńcem³⁵.

Dag Solstad i środowisko skupione wokół literackiego pisma „Profil” zainteresowało się twórczością Gombrowicza w latach sześćdziesiątych. W 1968 roku Solstad opublikował artykuł pt. *Konieczność autentycznego życia*³⁶ będący analizą gombrowiczowskiej formy i świadomości wolności zależnej od przyjmowanych ról.

³¹ O.M. Selberg, *Polsk...*, s. 14.

³² O.M. Selberg, *Polsk...*, s. 14.

³³ Ur. 16.07.1941.

³⁴ „Gombrowicz nok den jeg har vært mest opptatt av og lært mest av, [...] Men Gombrowicz vil bli stående som en av de store innen det tjuende århundrets litteratur”, „Dagbladet” z dnia 11.09.2007 [to i pozostałe tłum. moje – J.K.-B.].

³⁵ O.M. Selberg, *Polsk...*, s.15.

³⁶ *Om nødvendigheten av å leve inautentisk*, zamieszczony w piśmie „Vinduet”.

Espen Haavardsholm (redaktor pisma „Profil”)³⁷ podkreśla inspirację Gombrowiczem:

[...] w pisarstwie Daga Solstada jest wiele kluczowych scen z *Irr! Grønt!* i w wielu następnych [utworach – J.K-B], które są podobne do małych odnośników do Gombrowicza, np. scena w jego najnowszej powieści *Armand V*, w której ci dwaj ambasadorowie bezgłośnie walczą o to, który z nich ma wyjść pierwszy drzwiami do toalety³⁸.

Espen Haavardsholm wielokrotnie powoływał się na pokrewieństwo duchowe w swej twórczości z Gombrowiczem.

BRUNO SCHULZ

Sklepy cynamonowe zostały wydane w 1964 roku i wielokrotnie wznawiane w ciekawej serii renomowanego wydawnictwa Gyldendal³⁹. Wyjątkowość, poetyckość i wizyjność prozy Schulza urzekły Jana Kjørstada⁴⁰ i Hansa Herbjørnsruda⁴¹. Pisarze owi określają Schulza jako „wzbogacenie norweskiej literatury”⁴². Zdaniem Herbjørnsruda to właśnie *Sklepy cynamonowe* wywarły na nim silne wrażenie już w roku 1964. Twórca pisze:

Widzę, jakie musiała na mnie zrobić silne wrażenie. [...] Muszę powiedzieć, że pisarz, z którym czuję najsilniejsze pokrewieństwo, jest zadziwiająco polskim pisarzem; urodzony w 1892 r. i zastrzelony na ulicy przez Gestapo w 1942 r. [...] Schulz pisze tak płonąco, tak paląco, tak ekstatycznie⁴³.

KILKA REFLEKSJI

Wg Lawrence’a Ventui istnieją dwa rodzaje tłumaczeń: „uzagranicznienia” – konieczność wysłania czytelnika za granicę (ang. *foreignization*) i udomowienia – wprowadzenie autora do kraju czytelnika (ang. *domestication*). Norweskie przekłady polskich utworów autorstwa Ole Michaela Selberga i Jana Brodala (i innych) są

³⁷ Espen Haavardsholm, ur. 10.02.1945, pisarz, poeta i eseista.

³⁸ „Hos oss fins det i Dag Solstads forfatterskap flere nøkkelscener fra *Irr! Grønt!* og fremover som kan ligne på små hilsener til Gombrowicz – for eksempel episoden der de to ambassadørene stumt kjemper om hvem som skal gå først ut av toalettdøren i hans nyeste roman *Armand V*”; „Aftenposten” z dnia 13. 12. 2006 r. Powieść *Armand V* ukazała się w 2006 roku.

³⁹ *Sklepy cynamonowe* zostały przetłumaczone przez Trygve Greiff i Martin Nag w 1964 roku.

⁴⁰ Jan Kjørstad, ur. 06.03.1953, pisarz, eseista.

⁴¹ Hans Herbjørnsrud, ur. 02.01.1938, pisarz.

⁴² www.nrk.no/nyheter/kultur/Leseforeningen.

⁴³ „Skal jeg si en forfatter jeg føler sterkest slektskap til, – er det merkelig nok en polsk forfatter, – født i 1892, og skutt på åpen gate av Gestapo i 1942 Skal jeg si en forfatter jeg føler sterkest slektskap til, – er det merkelig nok en polsk forfatter, – Schulz skriver så flammende, så brennende, så ekstatiske.” www.nrk.no/nyheter/kultur/Leseforeningen, NRK piątek, 16 kwietnia 1998 r.

pełną realizacją obu koncepcji. Tworzą polski świat literacki w norweskiej szacie językowej. Henrik Swahn, szwedzki tłumacz proponuje: „Masz blokadę w pisaniu? Przetłumacz dobrą książkę”. Zadanie to jest wyzwaniem dla norweskich tłumaczy polskiej literatury, ponieważ nie ma słownika polsko-norweskiego z prawdziwego zdarzenia⁴⁴.

W eseju z roku 1959 pt. *Tam, gdzie pisarzy chowa się jak królów. O roli pisarzy w Polsce*⁴⁵ Reich-Ranicki z uporem wskazuje, że: „narody o wiele mniejsze niż naród polski zyskały światowe uznanie w dziedzinie literatury – np. Duńczycy z Andersemem i Jensem Peterem Jacobsenem, Szwedzi ze Strindbergiem i Selmą Largerlöf czy Norwegowie z Ibsenem, Bjørnsonem, Hamsunem i Sigrid Undset, podczas gdy polscy pisarze, nawet laureaci Nagrody Nobla, pozostali dla świata nieznani”⁴⁶. Trudno nie zgodzić się z tą, mającą ponad pięćdziesiąt lat, opinią także w odniesieniu do recepcji literatury polskiej w Norwegii. Mimo tego, że polska literatura w Norwegii obecna jest już od początku XIX w., trudno jednak mówić o jej silnej pozycji.

Zestawienie przekładów literatury polskiej na język norweski od 1990 do 2007 roku:

1990

Mularczyk, Andrzej, *Fra de dype vann (Z głębokości wód)*, przeł. Ole Michael Selberg, NRK-Radio, 36 s. (słuchowisko).

Świrszczyńska, Anna, *Eg er kvinnfolk (Jestem baba)*, przeł. Tor Obrestad, Oslo, Samlaget, nynorsk, 143 s.

Mrozek, Sławomir, *Portretet (Portret) (imamus)*, przeł. Ole Michael Selberg, 131 s.

1991

POLEN FORTELLER. *Polske noveller (Polska opowiada. Polskie nowele)*, przeł. Jan Brodal, Oslo, Den Norske Bokklubben, 658 s.

Huelle, Paweł, *Hvem var Dawid Weiser (Wieser Dawidek)*, przeł. Jan Brodal, Oslo, Gyldendal, 250 s.

Szczypiorski, Andrzej, *En messe for byen Arras (Msza za miasto Arras)* przeł. Jan Brodal, Oslo, Cappelen (PAN-serien), 177 s.

1994

Kapuściński, Ryszard, *Imperiet (Imperium)*, przeł. Ole Michael Selberg, Oslo, Aschehoug, 285 s.

Szewc, Piotr, *Byens øye (Zagłada)*, przeł. Ole Michael Selberg, Oslo, Cappelen, 130 s.

1995

Mrozek, Sławomir, *Kjerleik på Krim (Miłość na Krymie)*, przeł. Ole Michael Selberg, Det Norske Teatret (Norweski Teatr), 192 s., nynorsk.

Szczypiorski, Andrzej, *De gikk forbi Emaus (I ominęli Emaus)*, przeł. Jan Brodal, Oslo, Cappelen, 215 s.

1996

Szymborska, Wisława, *Utsikt med et sandkorn (Wybór wierszy)*, przeł. Ole Michael Selberg, Oslo, Solum, 160 s.

---

⁴⁴ Nad słownikiem polsko-norweskim pracuje od lat właśnie zasłużony dla polonistyki w Norwegii nauczyciel akademicki i tłumacz O.M. Selberg, tłumaczeniami natomiast zajmuje się już sporadycznie.

⁴⁵ M. Reich-Ranicki, *Najpierw żyć, potem igrać. Szkice o literaturze polskiej*, przeł. E. Herden, Wrocław, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2005.

⁴⁶ Tamże, s. 28.

1997

Tryzna, Tomek, *Frøken Ingen (Panna Nikt)*, przeł. Anne Walseng, Oslo, Aschehoug, 363 s.

Szymborska, Wisława, *Vann (Woda)*, przeł. Martin Nag, w: „Tversnitt” 1997 Vann Gjengitt i „Tversnitt”, 1997.

Fink, Ida, *Reisen (Podróż)*, przeł. Jan Brodal, Dokument Forlag.

2001

Tokarczuk, Olga, *E.E (E.E)*, przeł. Anne Walseng, Oslo, Cappelen, 200 s.

Kapuściński, Ryszard, *Ibenholt (Heban)*, przeł. O.M. Selber, Oslo, Aschehoug, 291 s.

2002

Libera, Antoni, *Madame (Madame)*, przeł. Jan Brodal, Oslo, Gyldendal, 511 s.

Szymborska, Wisława, *Jeg er for nær (Jestem zbyt blisko)*, *Skogen (Las)*, przeł. Martin Nag, „Friheten” 13.02.

2003

Terakowska, Dorota, *Heksenes datter en fortelling om å friggjøre sitt land*

(*Córka czarownicy*), przeł. Jan Brodal i Anne Walseng, Bergen, Eide Forlag, 280 s.

2005

Stasiuk, Andrzej, *Dukla (Dukla)*, przeł. Ole M. Selberg, Oslo, Aschehoug, 176 s.

2006

Kapuściński, Ryszard, *Reiser med Herodot (Podróże z Herodotem)*, przeł. Ole M. Selberg, Oslo, Aschehoug, 233 s.

Kapuściński, Ryszard, *Fotballkrigen en reportasjereise i Afrika og Latin-Amerika (Wojna futbolowa)*, przeł. Jan Brodal, Oslo, Aschehoug, 212 s.

2007

Mrozek, Sławomir, *Livet for nybegynnere en tidløs ABC*, Anne Walseng, Oslo, Bazar, 170 s.

Gombrowicz, Witold, *Prinsesse Iwona (Iwona, księżniczka Burgunda)*, przeł. Knut Andreas Grimstad, Oslo, Det Norske Teatret, 136 s.

Józefa Królczyk-Bremer, doktorantka w Instytucie Literatury, Dziedziny Pokrewnych i Języków Europejskich (ILOS) Uniwersytetu w Oslo. Rozprawa doktorska: *Realizacje autobiograficzne i autotematyczne na przykładzie „Dziennika” Witolda Gombrowicza i „Roku myśliwego” Czesława Miłosza*.

A REVIEW OF NORWEGIAN TRANSLATIONS OF
POLISH LITERATURE BETWEEN 1826 AND 2008

The first known translation from Polish is a part of Ignacy Krasicki's *Lord High Steward* published in 1826. *On the Road*, a novel by Stanisław Przybyszewski, translated by his wife Dagny Juel and published in 1895, was the first translation of a Polish novel into Norwegian. From among 47 major and minor works translated between 1899 and 1919, thirty seven were the works by Henryk Sienkiewicz, who's *Quo vadis*, won the greatest publishing success. Until the early 1970s, most were indirect translations from German, French and English versions. Since then, direct translations have become more common, and excellent work of O.M. Selberg and J. Brodal should be acknowledged. The influences of Witold Gombrowicz and Bruno Schultz can be traced in some Norwegian literary works. Despite its presence since the early 19th century, Polish literature has still not got recognition in Norway.